

**Budowa siedziby Instytutu Historii Sztuki i Wydziału Nauk o Sztuce
Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza przy ul. Wieniawskiego 3 w Poznaniu**

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

OPRACOWAŁ:
mgr Krzysztof Milanowski

KRZYSZTOF MILANOWSKI
Krzysztof Milanowski
KONSERWATOR / ZABYTKOZNAWCA
NR DYPLOMU 2067

POZNAŃ
CZERWIEC 2024

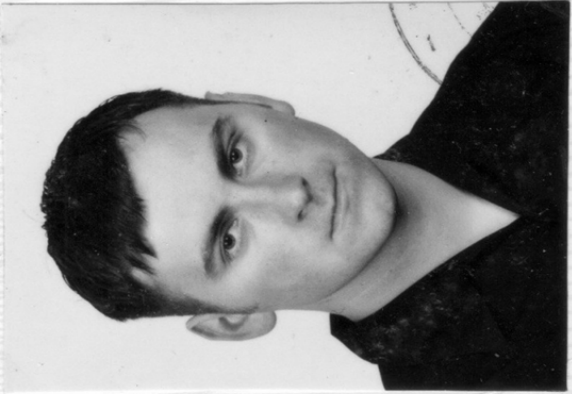

SPIS ZAWARTOŚCI

I. CZĘŚĆ FORMALNO – PRAWNA.....	3
II. INFORMACJE WSTĘPNE	5
III. LOKALIZACJA I HISTORIA OBIEKTU.....	6
IV. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ.....	9
V. PIERWOTNA KOLORYSTYKA OBIEKTU.	21
VI. CEL I ZAKRES PRAC BUDOWLANO-KONSERWATORSKICH	31
VII. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH	32
VIII. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA	

I. CZĘŚĆ FORMALNO – PRAWNA.

UNIwersYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU Wydział Sztuk Pięknych nazwa jednostki organizacyjnej uczelni	
DYPLOM	
Pan(i) Krzysztof Jan Milanowski <small>imię i nazwisko</small>	
urodzony(a) dnia 16 czerwca 1971 roku w Wągrowcu	
odbył(a) studia wyższe magisterskie/5-letnie/ na kierunku Ochrona Dóbr Kultury	
w zakresie konserwatorstwa	
z wynikiem dobrym	
i uzyskał(a) w dniu 11 maja 1999 roku	
tytuł magistra	
/-/R. Drzewiecki Dziekan	 Rektor
Toruń	dnia 11 maja 1999 roku

	
	(podpis posiadacza dyplomu)
Nr 2067 (numer dyplomu)	
MEN - I - 3a SW ZG Pol. Śl. z. 51/97	

Wojewódzki Oddział Służby Ochrony Zabytków
Województwa Kujawsko-Pomorskiego
ul. Łazienna 8, 87-100 TORUŃ
tel. (056) 655 47 51, (056) 621 06 92
fax (056) 655 46 84 REGON 005740463

.....
/oznaczenie organu/

I.dz. WO.SOZ.- 1573/99

Toruń, 01 czerwca 1999 r.
/miejsowość, data/

ZAŚWIADCZENIE Nr 15/99

Na podstawie art. 217 § 2 pkt 2 Kodeksu postępowania administracyjnego, i § 17 i 18 oraz 20 rozporządzenia Ministra Kultury i Sztuki z dnia 11 stycznia 1994 r. o zasadach i trybie udzielania zezwoleń na prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytkach oraz prac archeologicznych i wykopaliskowych, warunkach ich prowadzenia i kwalifikacjach osób, które mają prawo prowadzenia tej działalności (Dz. U. Nr 16, poz. 55) **stwierdzam, że:**

Pan/i/ **mgr Krzysztof Milanowski**
urodzony/a **16 marca 1971 r. w Wągrowcu**
zamieszkały/a/ **w Toruniu, ul. Rydygiera 22 d/50**
posiada kwalifikacje w zakresie: **pełnienia nadzorów konserwatorskich przy remontach obiektów zabytkowych.**

Niniejsze zaświadczenie nie zwalnia od obowiązku każdorazowego uzyskania zezwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie prac przy zabytkach, określonego przepisami powołanego wyżej rozporządzenia.

Kopię zaświadczenia składa się do akt znajdujących się przy rejestrze wydanych zaświadczeń o kwalifikacjach.

Zaświadczenie wydaje się na wniosek zainteresowanego.

Otrzymuje:

1. Pan/i/ (adres)
Krzysztof Milanowski
ul. Rydygiera 22 d/50
87-100 Toruń

Krzysztof Milanowski

Oplatę skarbową w wysokości
3,00 zł skasowano na wniosku

Wojewódzki Konserwator Zabytków

mgr Maciej Obremski

.....
podpis z podaniem imienia,
nazwiska i stanowiska służbowego

Wojewódzki Urząd
Ochrony Zabytków w Toruniu
ul. Łazienna 8, 87-100 TORUŃ
tel. (056) 655 47 51, (056) 621 06 92
fax (056) 655 46 84
REGON 005740463 NIP 956-16-21-709

Za zgodność z oryginałem:

Toruń, dnia **12.06.1999**

Podpis ..... *Maciej Obremski*

* Należy wstawić odpowiedni przepis § 17 - 19 w/w rozporządzenia w zależności od tego jakiego rodzaju kwalifikacje wnioskodawcy stwierdza w zaświadczeniu wojewódzki konserwator zabytków.

II. INFORMACJE WSTĘPNE

1. RODZAJ OBIEKTU: zespół budynków dawnego Królewskiego Instytutu Higieny wzniesiony w 1912-1913 r. według projektu Fruitza Teubnera przez budowniczego Waltera Bettenstaedta (budynek frontowy oraz gospodarczy, ogrodzenie) oraz zwierzętarnia wybudowana w 1925 r.

2. LOKALIZACJA: Poznań, ul. Henryka Wieniawskiego 3, nr działki 32, obręb 51 (Poznań)

3. INWESTOR: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, ul. H. Wieniawskiego 1, 61-712 Poznań

4. ZAMAWIAJĄCY: SPA BIURO PROJEKTÓW SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ SPÓŁKA KOMANDYTOWA, ul. Podlaska 13, 60-623 Poznań

5. PODSTAWA OPRACOWANIA:

- zlecenie firmy SPA BIURO PROJEKTÓW Sp. o. o., Sp. k.
- szczegółowe oględziny budynków przeprowadzane w kwietniu-czerwcu br.
- badanie stanu zachowania obiektów, analiza technologii wykonania poszczególnych elementów,
- karta ewidencyjna zabytków architektury i budownictwa, aut.: L. Kozłowska, 1993 r.
- dokumentacja fotograficzna
- analiza historyczna

6. PRZEDMIOT OPRACOWANIA: Przedmiotem opracowania jest program prac remontowo-konserwatorskich i budowlanych

7. ZAKRES OPRACOWANIA

Opracowanie obejmuje zakresem bryły, dachy, elewacje i częściowo wyposażenie wnętrza budynków dawnego Instytutu Higieny: budynku d. Zakładu Mikrobiologii, Zwierzętarni oraz budynku gospodarczego

8. OPRACOWAŁ

mgr Krzysztof Milanowski

9. Zdjęcia

mgr Krzysztof Milanowski

III. LOKALIZACJA I HISTORIA OBIEKTU.

Zespół trzech budynków wolnostojących na rozległej działce w zabudowie zachodniej pierzei ul. H. Wieniawskiego. Położony na działce nr 32 obręb 51 w odległości ok. 1 300 m na zachód od Starego Rynku.

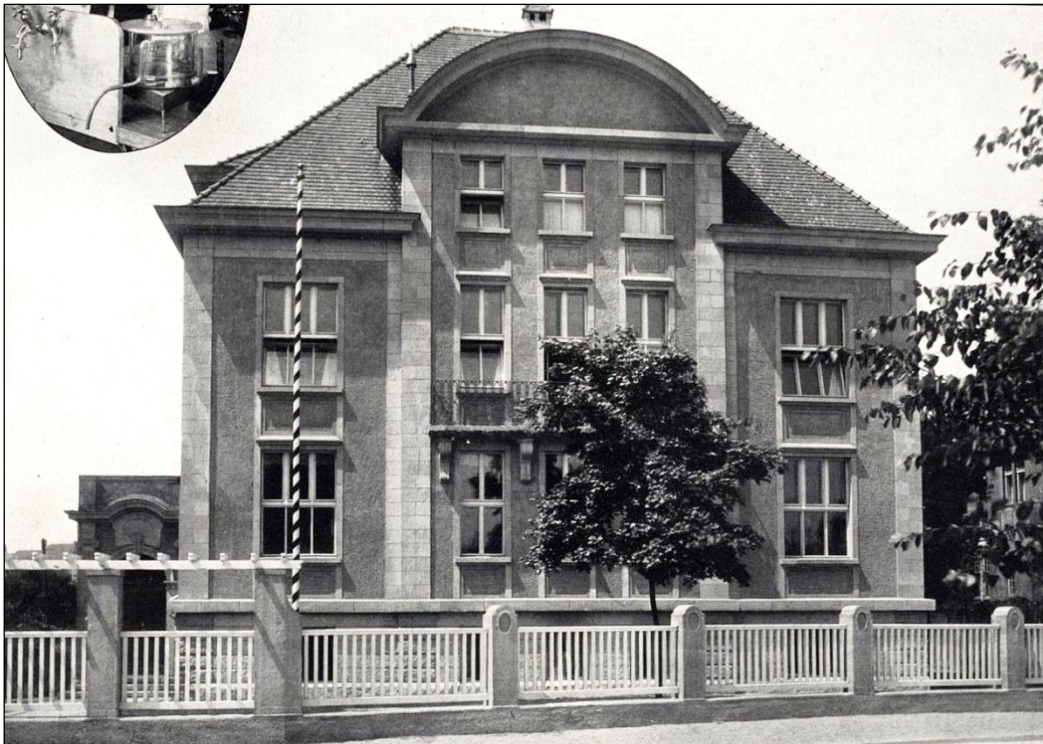
Znajduje się na obszarze objętym wpisem do rejestru zabytków (Zespół urbanistyczno-architektoniczny centrum miasta z układem ulic i zabudową) pod numerem A 239 z dnia 06 października 1982 r.

HISTORIA *(wg karty ewidencyjne zabytków architektury i budownictwa).*

Plany budowy pochodzą z lat 1911-1912. Projekt gmachu powstał w pracowni architekta miejskiego Teubnera. Królewski Instytut Higieniczny założono w 1899r. w celu podnoszenia poziomu higieny w mieście i do walki z epidemiami. Gmach na ul. Wrocławskiej 16, [...] z czasem nie wystarczał dla potrzeb nowych pracowni i laboratoriów. Centralne władze w Berlinie podjęły decyzję o budowie nowego budynku. Plac przy Akademii przekazało do dyspozycji państwo, a miasto pokryło koszty budowy. Budowę rozpoczęto z pocz. 1912r., zakończono 12 kwietnia 1913 r. Dyrektorem Instytutu był wówczas prof. Erich Wernicke. W piwnicy mieścił się piec krematoryjny i pomieszczenie dla zwierząt doświadczalnych. W przyziemiu biblioteka, mieszkanie portiera i pokój przygotowawczy. Na parterze: hall, amfiteatralna sala wykładowa/na wys. następnej kondygnacji, 2 pomieszczenia biurowe, gabinet dyrektora i sanitariaty. Na piętrze sala amfiteatralna, 4 laboratoria i pomieszczenia pomocnicze. Na poddaszu znajdowały się pomieszczenia do badań cholery i dżumy. Pomieszczenia zostały tak zaaranżowane, iż do wszystkich docierało światło dzienne. Obok frontowego gmachu zlokalizowano budynek gospodarczy, a wszystko otoczono ogrodem będącym dziełem H. Kubego. W 1920 Instytut przejęła Naczelna Rada Ludowa. W 1921 r. Uniwersytet Poznański objął w posiadanie zakład, który przyłączono do Katedry Mikrobiologii Lekarskiej pod nazwą Zakładu Mikrobiologii Lekarskiej UP. W 1925 r. zaistniała potrzeba wybudowania zwierzętarni. W 1945 r. w czasie oblężenia miasta budynek uległ częściowemu zniszczeniu od 2 pocisków artyleryjskich. Odbudowany w 1950. [...]. Do 1949 r. budynek pozostawał własnością Skarbu Państwa. Od 1949 r. oddany w użytkowanie Akademii Medycznej w Poznaniu. [...] Architektura budynku nawiązuje do specyficznych form uspokojonego klasycyzmu, pojawiającego się w tym czasie w oficjalnej architekturze Rzeszy, szczególnie w budownictwie willowym.

Il. 1. Fotografia archiwalna z 1913 r – budynek frontowy ukończony – ogrodzenie wzdłuż ul. Wieniawskiego prowizoryczne.

Il. 2. Fotografia archiwalna z ok. 1915 r – ukończony budynek frontowy oraz ogrodzenie. Oryginalne wypełnienie przęseł z białych sztachet drewnianych (obecnie przęśta metalowe).

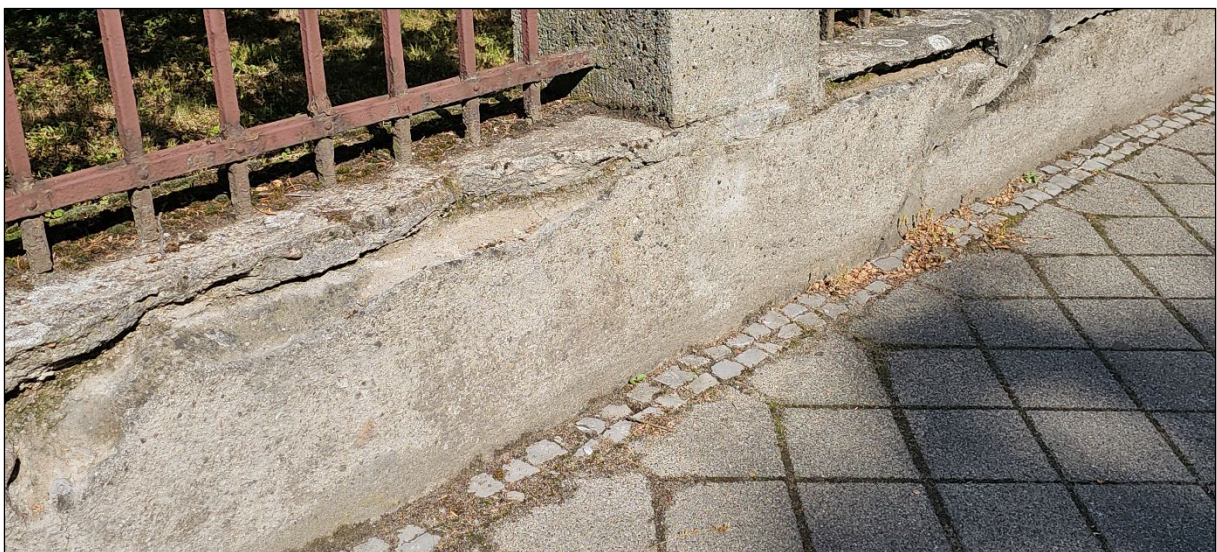
Il. 3-5. Fotografie archiwalne elewacji tylnej - powyżej z 1913 r., poniżej uszkodzenia wojenne w 1945 r. zestawione ze stanem obecnym (po prawej). W trakcie remontu wykonanego w latach 50-tych nie odtworzono otworów okiennych w partii cokołowej.

IV. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

IV.1. Ogrodzenie i nawierzchnie w bezpośrednim otoczeniu obiektów.

Stan zachowania ogrodzenia murowanego wzdłuż ul. Wieniawskiego należy określić, jako dostateczny. W zakresie części murowanych ogrodzenie jest kompletne, jednak stan technicznych tych partii wymaga pilnych prac remontowych. Powierzchnie w znacznej części pokryte wtórnymi wyprawami cementowymi, zacierającymi pierwotne dekoracje (żłobkowane krawędzie słupów) i wielu miejscach rozwarstwiającymi się. Na słupkach gęsto porastające kolonie mchów i mikroorganizmów.

Il. 6. i 7. Podmurówka ogrodzenia spękana i rozwarstwiona.

Il. 8. Porośnięty mchem słup ogrodzenia. Strzałką wskazano pozostałości dekoracyjnego opracowania krawędzi.

Il. 9-11. Po lewej fragment bazaltowej bordiury w historycznej nawierzchni z kostki granitowej (między wjazdem na posesję a wejściem do budynku frontowego). Po prawej i u dołu nieprawidłowe, cementowe opaski wokół ścian obwodowych budynku frontowego.

IV.2. Budynek frontowy (dawny Zakład Mikrobiologii).

Zachowany w stanie dobrym/dostatecznym. W elewacjach widoczne pęknięcia statyczne w partiach nadproży otworów architektonicznych oraz rozległe uszkodzenia gzymsów kamiennych (lub ze sztucznego kamienia). Naprawy uszkodzeń z okresu działań wojennych i późniejsze remonty przeprowadzono w sposób dość niestaranny stosując np. uzupełnienia ubytków w detalu kamiennym zaprawami cementowymi. Tynki wykonane w 2-giej połowie XX w. zazwyczaj jedynie malowane w kolorze różu. Wtórnie pomalowano również detal architektoniczny z piaskowca/sztucznego kamienia. Na powierzchni ścian poprowadzono liczne instalacje i przyłącza techniczne. W części północnej i zachodniej mury obwodowe sąsiadują bezpośrednio z nawierzchnią z kostki betonowej.

Opierzenia blacharskie skorodowane i w wielu miejscach odkształcone. Stolarki okienne wtórne, luźno wzorowane na stolarkach historycznych (okna na fotografiach archiwalnych były rozwierane w górnych kwaterach i uchylne poniżej śłemia). Stolarka wejścia głównego prawdopodobnie wtórna, powojenna. Wykonana w konstrukcji ramowo/płycinowej ale w znacznym stopniu uproszczona (na fotografii archiwalnej – *I. 1.*, Stolarka wejścia głównego ma ewidentnie niżej belkę śłemia niż stolarka obecna, a skrzydła drzwiowe nie są tej samej szerokości).

Il. 12. Instalacje techniczne na elewacji północnej. Nawierzchnia z kostki betonowej doprowadzona do ścian budynku.

Il. 13. Odsłonięta podmurówka ceglana pod granitowym cokółem w elewacji południowej.

Il. 14. Uszkodzony blok granitowy gzymsu międzykondygnacyjnego w elewacji frontowej.

Il. 15. Uzupełnienie bloku granitowego zaprawą cementową.

Il. 16. Ubytki wtórnych, powojennych tynków w elewacji tylnej – zachodniej.

Il. 17. Uszkodzenia gzymsów spowodowane wieloletnim zamakaniem w elewacji tylnej – zachodniej.

Il. 18. Skorodowana balustrada na osi piętra elewacji frontowej.

IV.3. Budynek tylny (dawna zwierzętarnia).

Zachowany w stanie dostatecznym/złym. W elewacjach widoczne rozległe i głębokie pęknięcia statyczne w partiach nadproży otworów architektonicznych oraz gzymsu podokapowego. Twarde nawierzchnie sąsiadujące z elewacjami (szczególnie el. frontową – wschodnią) spowodowały zamakanie i w efekcie głębokie uszkodzenia wypraw tynkarskich. Opierzenia blacharskie skorodowane i w wielu miejscach odkształcone. Stolarki okienne i drzwiowe prawdopodobnie wtórne, wykonane w okresie powojennym.

Il. 19. i 20. Na fotografii górnej piwnica z ocembrowaniem i zadaszaniem przy północnej, szczytowej elewacji budynku. Poniżej nawierzchnia wzdłuż północnego skrzydła (el. frontowa).

Il. 21. i 22. Uszkodzenia wypraw tynkarskich spowodowane zawilgoceniem dolnych partii lica elewacji. Mur sąsiaduje ze szczelną nawierzchnią z kostki betonowej.

Il. 23. i 24. Pęknięcia statyczne muru północnego.

IV.4. Budynek gospodarczy.

Budynek wzniesiony w konstrukcji ryglowej na ceglanej, niewysokiej podmurówce. Ściany obwodowe w stanie złym i bardzo złym, głównie ze względu na zużycie elementów drewnianych. Belki, rygle, słupy i zastrzały z znacznym stopniem przegniły i uległy deformacji pod ciężarem ceglanoego wypełnienia. Podwaliny w wielu miejscach sztukowane i uzupełniane. Wypełnienie ceglano uzupełniane zaprawami cementowymi, malowane wtórnie farbami elewacyjnymi. Lokalnie fragmenty wypełnienia odchylone od pionu – wypadają z konstrukcji ryglowej.

Il. 25. Podwalina w zachodnim narożniku elewacji północnej. Sztukowana przynajmniej kilkukrotnie. Dolne partie słupów przegniłe.

Il. 26. Podwalina i słup we wschodnim narożniku elewacji północnej. Wypełnienie ceglane widoczne powyżej wypada na zewnątrz konstrukcji.

Il. 27. i 28. Stan zachowania elementów drewnianych konstrukcji ryglowej w elewacji południowej.

V. PIERWOTNA KOLORYSTYKA OBIEKTU.

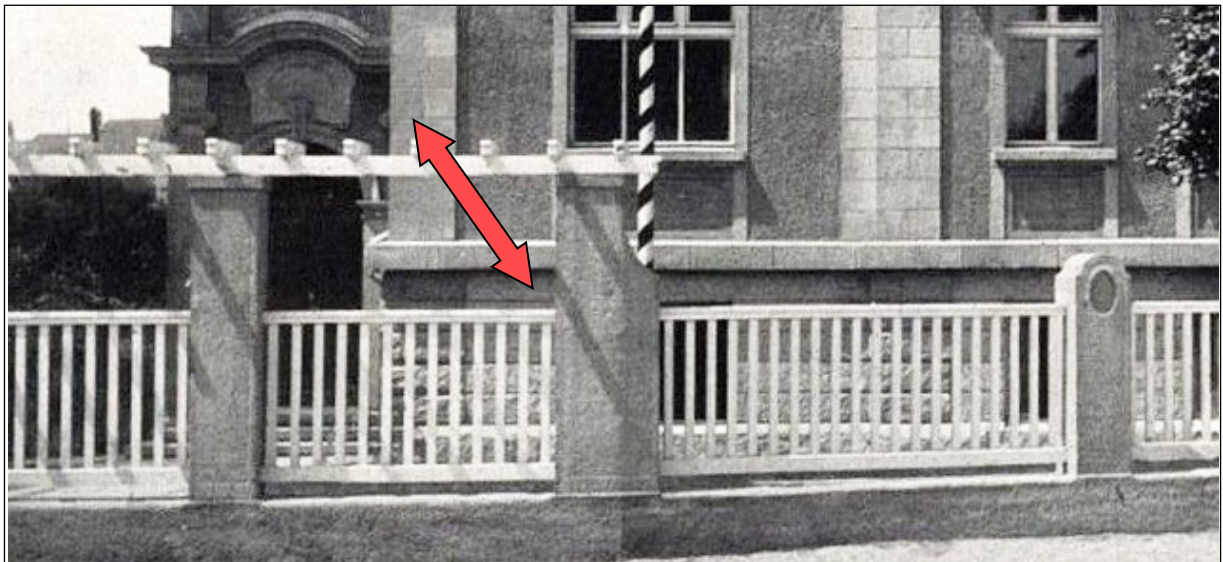
V.1. Ogrodzenie.

Pierwotne wykończenie elementów murowanych ogrodzenia wykonane było z tynku cementowo – wapiennego (jest lokalnie widoczne – w miejscach ubytków wtórnych zapraw - *Il. 8*). W okresie przedwojennym miał on zapewne jasno ugrawą, naturalną tonację zaprawy murarskiej. Oryginalne panele wypełniające przęsła wykonane były ze sztachet drewnianych malowanych białą farbą.

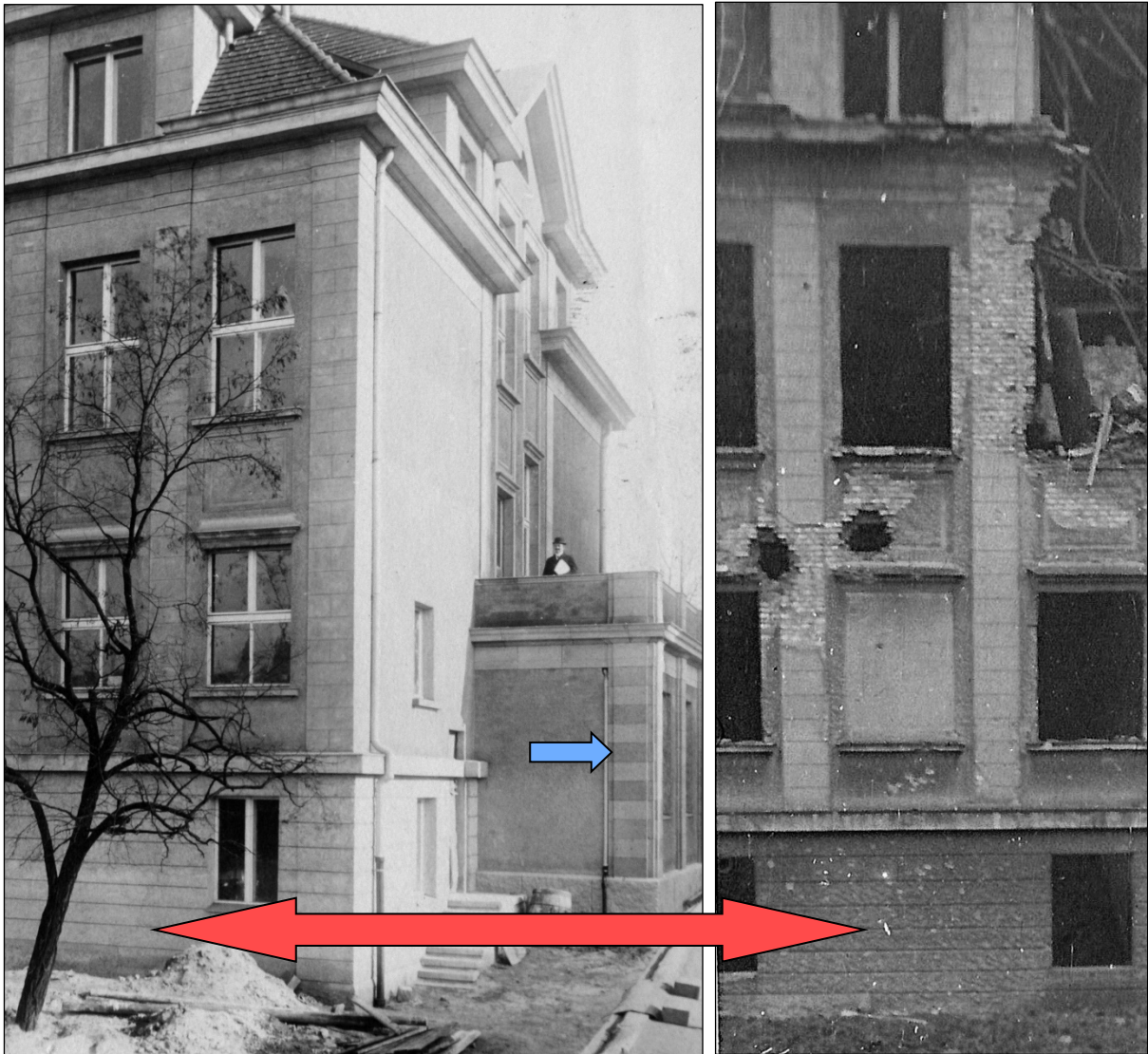
V.2. Budynek frontowy (dawny Zakład Mikrobiologii).

1. Pierwotna kolorystyka elewacji.

Kolorystycznie zaprojektowany w trzech tonach – szarych elementów granitowych, ugrowego detalu architektonicznego (piaskowiec/ sztuczny kamień) oraz pół tynku barwionego w masie w kolorze jasnego różu pompejańskiego. Prawdopodobnie pierwotnie boniowana partia cokołowa była spójna kolorystycznie z piaskowym detalem architektonicznym a nie, jak obecnie w odcieniu różu.

Il. 29. Fragment fotografii archiwalnej z ok. 1915 r – widoczny nad płotem fragment partii cokołowej spójny tonacją z lizeną narożną i dużo jaśniejszy od tynkowanego pola między lizenami.

Il. 30. Porównanie fotografii archiwalnych z ok. 1913 r. (po lewej) oraz fotografii z roku 1945 (po prawej). Cokół prawdopodobnie przemalowany w okresie międzywojennym – pierwotnie spójny z detalem architektonicznym, po malowaniu z polami tynku barwionego w masie.

Niebieską strzałką zaznaczono interesujący efekt naprzemiennego opracowania boni lizeny narożnej południowego ryzalitu (ciemniejszego i jaśniejszego, być może efekt osiągnięto różnicując faktury).

Il. 31. i 32. Piaskowy detal architektoniczny z widocznym, dekoracyjnym żłobkowaniem powierzchni, wtórnie pokryty farbą elewacyjną.

Il. 33. Uszkodzone na skutek zawilgocenia tynki w przyziemiu elewacji południowej.

Il. 34. i 35. Pierwotne, barwione w masie tynki zachowane w elewacji południowej.

Il. 36. Jedna z próbek tynku zestawiona z próbnikiem Keim Exclusiv – po lewej kolor 9129, po prawej 9125.

2. Pierwotna kolorystyka zewnętrznych stolarek okiennych i drzwiowych. Stolarki wewnętrzne i elementy wyposażenia wnętrza, posadzki lastrykowe sieni.

Na fotografiach archiwalnych ilustrujących pierwotny wygląd elewacji stolarki okienne są obustronnie białe. Nie zachowała się żadna z pierwotnych stolarek okiennych budynku frontowego. Drzwi wejściowe widoczne na fotografii archiwalnej są opracowane ciemną farbą lub barwione ciemną lazurą. Zabytkowe, wewnętrzne stolarki drzwiowe przeważnie malowane wielokrotnie farbami białymi. Dotyczy to również ławek oraz drewnianych ścianek działowych z przeszkleniami z kondygnacji piętra. Metaloplastyka balustrady schodów pokryta wtórnie podkładem antykorozyjnym, pierwotnie prawdopodobnie czarna lub ciemno grafitowa. Drewniany pochwyt balustrady malowany wielokrotnie farbami brązowymi w odcieniu zbliżonym do RAL 8017. Drzwi wiatrołapu białe, wielokrotnie malowane, min widoczną na poniższych fotografiach lazurą orzechową.

Il. 37. i 38. Drzwi wahadłowe w przedsionku wejściowym – malowane wielokrotnie farbami białymi. Na fotografii widoczna warstwa wtórna lazury orzechowej.

Il. 39. i 40. Pochwył balustrady schodów – malowany wielokrotnie farbami olejnymi w ciemnych odcieniach brązu – zbliżonych do RAL 8017.

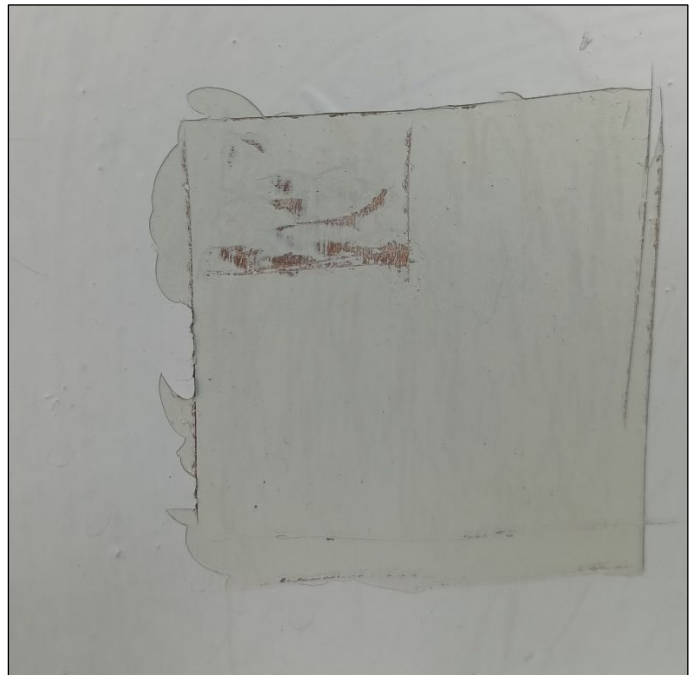
Il. 41. Metaloplastyka balustrady schodów. Pod wtórnym podkładem antykorozyjnym widoczna ciemnoszara, naturalna powierzchnia metalu.

Il. 42. Jedna z odkrywek wykonanych na powierzchni drewnianych ławek. Malowanie wielokrotne farbami białymi.

Il. 43. Jedna z odkrywek wykonanych na powierzchni drewnianych ławek. Malowanie wielokrotne farbami białymi.

Il. 44. i 45. Odkrywki wykonane na powierzchni drewnianych ścianek działowych z przeszkleniami. Malowanie wielokrotne farbami białymi.

Il. 46. i 47. Posadzki z barwionych płytek lastrykowych w kondygnacji parteru – jedna znajduje się bezpośrednio w przedsionku, druga w pobliżu wejścia na schody.

V.3. Budynek tylny (dawna zwierzętarnia).

Il. 48. i 49. Pierwotna kolorystyka lica tynkowanego i detalu spójna z kolorystyką budynku frontowego – tynk barwiony w jasnym odcieniu różu pompejańskiego oraz ugory/piaskowy detal architektoniczny.

V.4. Budynek gospodarczy.

Il. 50. i 51. Drewniane elementy konstrukcji ryglowej zabezpieczone ciemnymi impregnatami do drewna. Wypełnienie ceglane w kolorze naturalnym cegły klinkierowej łączonej jasną spoiną wapienną.

VI. CEL I ZAKRES PRAC BUDOWLANO - KONSERWATORSKICH.

Nadrzędnym założeniem proponowanego postępowania konserwatorskiego jest przeprowadzenie kompleksowych prac adaptacyjno remontowych obiektów z jednoczesnym wzmocnieniem i zachowaniem maksimum oryginalnej substancji zabytkowej oraz jej skutecznym zabezpieczeniem przed destrukcyjnym wpływem czynników niszczących.

Powyższe założenia zostaną osiągnięte przez przeprowadzenie prac:

1. Budowlanych polegających na:

- Zaprojektowaniu i uporządkowaniu nawierzchni.
- Przywróceniu stabilności konstrukcyjnej budynków frontowego i zwierzętarni poprzez likwidację pęknięć nadproży.
- Rozbiórce i odbudowie budynku gospodarczego.
- Wykonaniu prawidłowej izolacji pionowej fundamentów.
- Rozbiórce i wykonaniu nowego pokrycia dachowego na budynku frontowym i zwierzętarni.
- Wykonanie nowych opierzeni blacharskich oraz instalacji odprowadzania wód opadowych.

2. Konserwatorskich mających na celu:

- Konserwację i przywrócenie pierwotnego wystroju architektonicznego elewacji.
- Konserwację wskazanych przez BMKZ stolarek architektonicznych oraz elementów wystroju wewnątrz budynku głównego.

VII. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

VII.1. Ogrodzenie i nawierzchnie w bezpośrednim otoczeniu obiektów.

1. Wytyczne ogólne:

- Należy usunąć wszelkie wylewki cementowe, chodniki i opaski oraz powierzchnie z kostki brukowej z bezpośredniego sąsiedztwa obiektów kubaturowych. Zaprojektować i wykonać nowe nawierzchnie na styku z murami obwodowymi budynków sposób gwarantujący właściwe odprowadzanie wody od lica ścian i ograniczające zachlapywanie ścian wodą odpryskową.
- Rozebrać i z pozyskanego materiału ponownie odtworzyć nawierzchnię z kostek granitowych i bazaltowych między bramą wjazdową i wejściem do budynku.
- Ogrodzenie wzdłuż ul. Wieniawskiego poddać pracom remontowym z zachowaniem wtórnych przęseł metalowych. Projektując pergolę nad bramą wejściową opracować ją w sposób widoczny na fotografii archiwalnej – z białymi, drewnianymi poprzeczkami.

2. Wytyczne szczegółowe:

2.1. Mur i słupy ceglane.

- Zdemontować metalowe przęsła ogrodzenia.
- Oczyszczyć wstępnie mechanicznie powierzchnie podmurówki i słupów.
- Skuć luźne i odspojone tynki.
- Umyć całe lico metodą ciśnieniową roztworem preparatu Schmutzlöser – Clean SL firmy Remmers, dobierając odpowiednie stężenie, ciśnienie i temperaturę (max. 30°).
- Uzupelnąć brakujące i uszkodzone cegły materiałem odpowiednio dobranym kolorystycznie i gabarytowo.
- Osadzić nowe kotwy metalowe w celu późniejszego montażu paneli metalowych.
- Na wszystkie partie odsłonięte do lica ceglanego oraz w miejscach głębokich ubytków nałożyć pierwszą warstwę tynku mineralnego Universal firmy Caparol lub równoważnego.
- Końcową warstwę tynku zacierać zaprawą mineralną Capalith-Fassadenspachtel P firmy Caparol, lub równoważnego – uziarnienie i sposób zatarcia dobrać po wykonaniu i zatwierdzeniu próby na obiekcie. Należy odtworzyć żłobkowane krawędzie słupów.

- Gruntowanie powierzchni tynkarskich wykonać gruntem Sylitol 111 firmy Caparol lub innej firmy o podobnych właściwościach.
- Malować przynajmniej dwukrotnie farbami Muresko-Premium firmy Caparol lub równoważnymi w kolorze piaskowca – s109 wg palety Keim Naturstein - po wykonaniu i zatwierdzeniu próby.

2.2. Części metalowe.

- Demontaż wszystkich elementów i transport do pracowni.
- Oczyszczenie wszystkich elementów metodą mechaniczną z zastosowaniem preparatów chemicznych do usuwania powłok malarskich (wyboru optymalnych preparatów dokonać po przeprowadzeniu prób). Proponuje się zastosowanie np. preparatu AGE firmy Remmers lub Remlack.
- Usunięcie produktów korozji metodą chemiczną dowolnym preparatem odrdzewiającym.
- Stabilizacja produktów korozji preparatami zawierającymi roztwór taniny.
- Prostowanie zniekształconych elementów metalowych.
- Wykonanie i montaż brakujących elementów konstrukcyjnych i dekoracyjnych.
- Malowanie wszystkich elementów półmatowymi dedykowanymi do zabytków z metalu eksponowanych na działanie warunków atmosferycznych. Proponowana farba Antic Graphitschwarz firmy Eddi Schmied z opiłkami metalu.

VII.2. Budynek frontowy (dawny Zakład Mikrobiologii).

2.1. Elewacje i ściany wewnętrzne w poziomie piwnic.

2.1.1. Ściany zewnętrzne należy odcinkowo odkopywać i wykonać wtórną pionową izolację przeciwwodną. Izolacja powinna obejmować również strefę cokołową budynku.

Na technologię składają się kolejne czynności i materiały:

- Przygotowanie podłoża przez usunięcie starego tynku, oczyszczenie powierzchni przez intensywne piaskowanie, usunięcie wypełnienia spoin w murze na głębokość 20 mm, odpylenie powierzchni muru przez odkurzenie lub porównywalną metodą.
- Gruntowanie krzemionkujące wykonać przez spryskanie oczyszczonej powierzchni preparatem o działaniu wzmacniającym. Proponuje się preparat Kiesol firmy Remmers rozcieńczony 1:1 wodą lub równoważny innej firmy.
- Naniesienie "świeże na świeże" szlamu uszczelniającego, np. WP Sulfatex firmy Remmers lub równoważnego innej firmy.
- Wyrównanie powierzchni oraz zamknięcie spoin szpachlówką uszczelniającą. Proponuje się zastosowanie szpachlówki WP DS Levell lub tynku podkładowego SP Levell firmy Remmers lub równoważnego innej firmy.
- Wykonanie elastycznej powłoki przeciwwodnej. Proponuje się zastosowanie masy reaktywnej MB 2K firmy Remmers lub równoważnej innej firmy.

2.1.2. W miejscu połączenia ściany fundamentowej z ławą oraz w miejscach przejść rurowych wykonać uprzednio fasetę uszczelniającą w następującej technologii:

- Gruntowanie krzemionkujące wykonać przez spryskanie oczyszczonej powierzchni preparatem o działaniu wzmacniającym. Proponuje się preparat Kiesol firmy Remmers rozcieńczony 1:1 wodą lub równoważny innej firmy.
- Naniesienie "świeże na świeże" szlamu uszczelniającego, np. WP Sulfatex firmy Remmers lub równoważnego innej firmy.
- Wyrównanie powierzchni oraz zamknięcie spoin szpachlówką uszczelniającą. Proponuje się zastosowanie szpachlówki WP DS Levell lub tynku podkładowego SP Levell firmy Remmers lub równoważnego innej firmy.

- Wykonanie jednego cyklu krzemionkowania. Proponuje się preparat Kiesol firmy Remmers rozcieńczony 1:1 wodą lub równoważny innej firmy. W strefie fasety uszczelniającej do wysokości ok. 20 cm zastosować szlam uszczelniający np. WP Sulfatex firmy Remmers lub równoważnego innej firmy.

2.2. Lico tynkarskie elewacji.

- Usunąć wtórne, nieprawidłowe uzupełnienia - wyprawki cementowe, haki metalowe, przewody elektryczne, etc.
- Umyć odsłonięte lico podgrzaną wodą pod niewielkim ciśnieniem.
- Trudno usuwalne zabrudzenia i wtórne powłoki farby usunąć preparatem AGE firmy Remmers – zwrócić baczną uwagę na właściwe zabezpieczeni detalu kamiennego w trakcie pracy z preparatem.
- Tam, gdzie uzna się to za konieczne wykonać zabiegi odsalania partii o zawyżonej zawartości soli rozpuszczalnych w wodzie, na drodze swobodnej, kapilarnej migracji roztworów soli do rozszerzonego środowiska - zalecany okład z mieszaniny piasku z bentonitem i pulpą celulozową.
- Wykonać dezynfekcję całej powierzchni elewacji preparatem czyszczącym - np. BFA firmy Remmers.
- Lokalnie, na osłabionych partiach tynku i detalu wykonać zabieg wzmacniający preparatem mineralnym Primer Hydro SF firmy Remmers.
- Wszystkie uzupełnienia i poprawki tynkarskie tynku barwionego w masie wykonać tynkiem mineralnym - cienkowarstwową zaprawą Brilliantputz firmy Keim barwionym w masie w kolorze 9129 (wg palety Keim Exclusiv – kolor potwierdzić po wykonaniu i akceptacji próby), uziarnienie dobierając do tynku historycznego.

2.3. Renowacja elementów z piaskowca/sztucznego kamienia oraz granitu.

- Czyszczenie - podstawowym założeniem technologii czyszczenia jest działanie tak delikatne jak to jest możliwe ale jednocześnie na tyle intensywne aby przyniosło odpowiedni efekt. Czyszczenie powinno polegać na usunięciu zabrudzeń bez naruszania struktury materiałów budowlanych. Optymalną pod względem technicznym metodą czyszczenia elewacji jest delikatne strumieniowanie (piaskowanie). Czyszczenie wykonuje się specjalnym urządzeniem (np. Rotec) przy użyciu możliwie delikatnych materiałów ściernych.

W metodzie tej nie używa się środków chemicznych. Nośnikiem materiału ściernego jest mgła wodna przez co możliwe jest bardzo dokładne oczyszczenie bez niszczenia materiału budowlanego, czyszczone powierzchnie pozostają suche a otoczenie obiektu piaskowanego tą metodą, mniej zapyłone niż w przypadku stosowania innych urządzeń. Typowe urządzenia do piaskowania stali i betonu nie nadają się do czyszczenia elewacji z piaskowca. Alternatywną metodą może być czyszczenie przy użyciu specjalnej pasty Remmers Clean FP i urządzenia do mycia wodą (najlepiej gorącą) pod ciśnieniem (np. Kärcher). Przed rozpoczęciem czyszczenia należy zabezpieczyć wszystkie powierzchnie, które nie mają być czyszczone (np. okna i drzwi) przykrywając je folią polietylenową. Wadą metody chemicznej jest stosowanie wody, która może uruchomić sole znajdujące się w murze. Przed zastosowaniem takiego czyszczenia na całej elewacji konieczne jest wykonanie prób.

- Uzupelnienie ubytków - przed uzupełnieniem ubytków w piaskowcu, miejsca osłabione należy wzmocnić preparatem opartym na estrach kwasu krzemowego. Wzmocnienie powinno przywrócić materiałowi pierwotny profil wytrzymałości - nie może prowadzić do wytworzenia jedynie cienkiej, twardej warstwy przypowierzchniowej. Zaleca się zastosować preparat KSE 300, lub wspólnie zastosować preparat lekko wzmacniający KSE 100, a po jego wchłonięciu preparat KSE 300. Należy stosować kilka kolorów zaprawy dopasowanych wg. firmowego wzornika firmy Remmers lub zamówionych zgodnie z próbkami.
- Nowa spoina – proponuje się wykonanie z fabrycznie przygotowanej zaprawy Remmers FM SAN, której właściwości są dostosowane do właściwości starych murów. Cała elewacja powinna być zabezpieczona przed wnikaniem wody – należy wykonać impregnację hydrofobizującą preparatem Facade Impregfnation Basic.
- Scalenie kolorystyczne kamienia techniką laserunkową. W celu scalenia kolorystycznego proponuje się malowanie miejsc, które tego wymagają z zastosowaniem techniki laserunkowej. Zabieg polega na położeniu cienkiej powłoki z farby silikonowej o minimalnej zawartości pigmentów i wypełniaczy. Faktura cegły jest w pełni zachowana a nałożony laserunek nie łuszczy się i jest bardzo odporny na czynniki atmosferyczne. Kolor powinien być dobrany po oczyszczeniu elewacji. Farbę silikonową w odpowiednim kolorze miesza się z wodnym impregnatem silikonowym Funcosil WS. Zalecane proporcje mieszania:

Remmers Color LA w wybranym kolorze - 2 części, Remmers Color LA bezbarwna - 1 część, FUNCOSIL WS - 1 część.

- Hydrofobizacja. W celu zabezpieczenia przed wnikaniem wody, całą elewację należy zaimpregnować odpowiednim środkiem hydrofobizującym Facade Impregnation Basic. Przy zastosowaniu impregnatów opartych na małowcząsteczkowych silanach i siloksanach i przestrzeganiu zalecanego zużycia osiąga się duże głębokości wnikania i trwałą ochronę.

2.4. Balustrada balkonu w kondygnacji piętra elewacji frontowej:

- Demontaż balustrady i transport do pracowni.
- Oczyszczenie metodą mechaniczną z zastosowaniem preparatów chemicznych do usuwania powłok malarskich (wyboru optymalnych preparatów dokonać po przeprowadzeniu prób). Proponuje się zastosowanie np. preparatu AGE firmy Remmers lub Remlack.
- Usunięcie produktów korozji metodą chemiczną dowolnym preparatem odrdzewiającym.
- Stabilizacja produktów korozji preparatami zawierającymi roztwór taniny.
- Prostowanie zniekształconych elementów metalowych.
- Wykonanie i montaż brakujących elementów konstrukcyjnych i dekoracyjnych.
- Malowanie wszystkich elementów półmatowymi dedykowanymi do zabytków z metalu ekspozycyjnym na działanie warunków atmosferycznych. Proponowana farba Antic Graphitschwarz firmy Eddi Schmied z opiłkami metalu.

2.5. Opierzenia blacharskie.

Wszystkie opierzenia blacharskie i rynny wykonać na nowo z blachy tytan-cynk w kolorze naturalnym i pozostawić niemalowane.

2.6. Przewidziane do konserwacji i pozostawienia stolarki drzwiowej, ławki i zabytkowe ścianki drewniane ostatniej kondygnacji:

- Po dokładnym oznaczeniu demontaż skrzydeł drzwiowych i po zabezpieczeniu transport do pracowni; ościeża należy poddać konserwacji *in situ*.
- Zamknięcie otworów po demontażu skrzydełami prowizorycznymi.
- Usunięcie wszystkich wtórnych elementów metalowych i niemetalowych, jak gwoździe, szyldy, mocowania instalacji, tabliczki itp.
- Demontaż i oczyszczenie wszystkich zachowanych, oryginalnych elementów metalowych.
- Oczyszczenie wszystkich elementów metodą mechaniczną z zastosowaniem preparatów chemicznych do usuwania powłok malarskich (wyboru optymalnych preparatów dokonać po przeprowadzeniu prób). Proponuje się zastosowanie np. preparatu *Alkutex Abbeizer* firmy Remmers lub *Remlack*.
- W razie konieczności wykonanie impregnacji grzybobójczej i owadobójczej, najmniej dwukrotnie smarując preparatem *Aidol Multi GS* firmy Remmers. (Impregnacji należy dokonać na całej dostępnej powierzchni, ze szczególnym uwzględnieniem miejsc trudnodostępnych).
- Wzmocnienie strukturalne w miejscach osłabienia drewna poprzez nasycenie bezrozpuszczalnikowymi preparatami na bazie żywicy epoksydowej *Aidol Epoxi - Holzverfestigung* lub *Aidol PU - Holzverfestigung* firmy Remmers.
- Ewentualne wzmocnienie konstrukcji oraz uzupełnienie brakujących elementów konstrukcyjnych, listewek lub profili o nowe, wykonane z drewna wysokiej jakości; podklejenie pęknięć drewna oraz osłabionych połączeń stolarskich.
- Uzupełnienie drobnych ubytków kitami akrylowymi np.: firmy Caparol lub *Colowood* firmy Tikkurila.
- Flekowanie większych ubytków, np. ubytku po mocowaniu zamka.
- Wykonanie impregnacji grzybobójczej i owadobójczej nowych elementów drewnianych smarując preparatem *Aidol Multi GS* firmy Remmers.
- Barwienie stolarek farbami dedykowanymi do drewna w kolorze złamanej bieli np. RAL 9010.
- Montaż wszystkich elementów konstrukcyjnych *In situ*.
- Montaż wszystkich zachowanych, oryginalnych elementów metalowych.
- Uzupełnienie brakujących okuć.

2.7. Posadzki z płytek lastrykowych w sieni parteru:

Posadzki kompletne, w stanie dobrym z niewielkimi pęknięciami włosowatymi. Proponuje się oczyścić i pozostawić bez zmian.

VII.3. Budynek tylny (dawna zwierzętarnia).

1. Wytyczne ogólne:

Należy usunąć ocembrowanie piwnicy przylegające od północnej ściany szczytowej budynku. Rozebrać przybudówkę wzniesioną przy szczytowej ścianie południowej.

2. Wytyczne szczegółowe:

2.1. Elewacje poniżej poziomu gruntu.

2.1.1. Ściany zewnętrzne należy odcinkowo odkopywać i wykonać wtórną pionową izolację przeciwwodną. Izolacja powinna obejmować również strefę cokołową budynku.

Na technologię składają się kolejne czynności i materiały:

- Przygotowanie podłoża przez usunięcie starego tynku, oczyszczenie powierzchni przez intensywne piaskowanie, usunięcie wypełnienia spoin w murze na głębokość 20 mm, odpylenie powierzchni muru przez odkurzenie lub porównywalną metodą.
- Gruntowanie krzemionkujące wykonać przez spryskanie oczyszczonej powierzchni preparatem o działaniu wzmacniającym. Proponuje się preparat Kiesol firmy Remmers rozcieńczony 1:1 wodą lub równoważny innej firmy.
- Naniesienie "świeże na świeże" szlamu uszczelniającego, np. WP Sulfatex firmy Remmers lub równoważnego innej firmy.
- Wyrównanie powierzchni oraz zamknięcie spoin szpachlówką uszczelniającą. Proponuje się zastosowanie szpachlówki WP DS Levell lub tynku podkładowego SP Levell firmy Remmers lub równoważnego innej firmy.
- Wykonanie elastycznej powłoki przeciwwodnej. Proponuje się zastosowanie masy reaktywnej MB 2K firmy Remmers lub równoważnej innej firmy.

2.1.2. W miejscu połączenia ściany fundamentowej z ławą oraz w miejscach przejść rurowych wykonać uprzednio fasetę uszczelniającą w następującej technologii:

- Gruntowanie krzemionkujące wykonać przez spryskanie oczyszczonej powierzchni preparatem o działaniu wzmacniającym. Proponuje się preparat Kiesol firmy Remmers rozcieńczony 1:1 wodą lub równoważny innej firmy.
- Naniesienie "świeże na świeże" szlamu uszczelniającego, np. WP Sulfatex firmy Remmers lub równoważnego innej firmy.
- Wyrównanie powierzchni oraz zamknięcie spoin szpachlówką uszczelniającą. Proponuje się zastosowanie szpachlówki WP DS Levell lub tynku podkładowego SP Levell firmy Remmers lub równoważnego innej firmy.
- Wykonanie jednego cyklu krzemionkowania. Proponuje się preparat Kiesol firmy Remmers rozcieńczony 1:1 wodą lub równoważny innej firmy. W strefie fasety uszczelniającej do wysokości ok. 20 cm zastosować szlam uszczelniający np. WP Sulfatex firmy Remmers lub równoważnego innej firmy.

2.2. Lico tynkarskie elewacji.

- Usunąć wtórne, nieprawidłowe uzupełnienia - wyprawki cementowe, haki metalowe, przewody elektryczne, etc.
- Umyć odsłonięte lico podgrzaną wodą pod niewielkim ciśnieniem.
- Trudno usuwalne zabrudzenia i wtórne powłoki farby usunąć preparatem AGE firmy Remmers – zwrócić baczną uwagę na właściwe zabezpieczeni detalu kamiennego w trakcie pracy z preparatem.
- Tam, gdzie uzna się to za konieczne wykonać zabiegi odsalania partii o zawyżonej zawartości soli rozpuszczalnych w wodzie, na drodze swobodnej, kapilarnej migracji roztworów soli do rozszerzonego środowiska - zalecany okład z mieszaniny piasku z bentonitem i pulpą celulozową.
- Wykonać dezynfekcję całej powierzchni elewacji preparatem czyszczącym - np. BFA firmy Remmers.
- Lokalnie, na osłabionych partiach tynku i detalu wykonać zabieg wzmacniający preparatem mineralnym Primer Hydro SF firmy Remmers.
- Wszystkie uzupełnienia i poprawki tynkarskie tynku barwionego w masie wykonać tynkiem mineralnym - cienkowarstwową zaprawą Brilliantputz firmy Keim

barwionym w masie w kolorze 9129 (wg palety Keim Exclusiv – kolor potwierdzić po wykonaniu i akceptacji próby), uziarnienie dobierając do tynku historycznego.

- Gzymsy i oprawy okienne oraz pozostały detal architektoniczny wykonać cienkowarstwową zaprawą Brilliantputz firmy Keim barwionym w masie w kolorze s109 (wg palety Keim Naturstein – kolor potwierdzić po wykonaniu i akceptacji próby).

2.3. Renowacja cokołu ceglanego.

- Oczyszczyć mechanicznie powierzchnie podmurówki - ręcznie, za pomocą szczotek.
- Umyć całe lico klinkierowe metodą ciśnieniową roztworem preparatu Schmutzlöser – Clean SL firmy Remmers, dobierając odpowiednie stężenie, ciśnienie i temperaturę (max. 30°).
- Uzupelnąć brakujące i uszkodzone cegły materiałem odpowiednio dobranym kolorystycznie i gabarytowo.
- Ręcznie usunąć wszystkie spoiny.
- Nowe spoiny wykonać zaprawą wapienno-cementowo-trassową, np. Fugenmörtel TK firmy Remmers, dobierając fakturę (uziarnienie fugi i sposób zatarcia) oraz kolorystykę do oczyszczonej spoiny oryginalnej.
- Końcowo, w porozumieniu z nadzorem konserwatorskim podjąć decyzję o ew. hydrofobizacji lica klinkierowego. W takim przypadku proponuje się zastosować wysoko paroprzepuszczalny preparat Funcosil FC firmy Remmers.

2.4. Opierzenia blacharskie.

Wszystkie opierzenia blacharskie i rynny wykonać na nowo z blachy tytan-cynk w kolorze naturalnym i pozostawić niemalowane.

VII.4. Budynek gospodarczy.

1. Wytyczne ogólne:

- Ze względu na specyfikę konstrukcji ryglowej oraz zły stan zachowania ścian obwodowych proponuje się odtworzenie budynku w formie historycznej po

rozbiórce i odzyskaniu maksymalnej liczby oryginalnych elementów konstrukcji ryglowej.

2. Wytyczne szczegółowe.

Konstrukcyjne elementy drewniane (słupy, rygle, zastrzały, belki stropowe, krokwie więźby dachowej):

- Po wykonaniu dokładnej inwentaryzacji pomiarowo-rysunkowej należy ostrożnie rozebrać konstrukcję ryglową, zaczynając od demontażu ceglanych wypełnień. Poszczególne elementy konstrukcji drewnianej oznaczyć na ich powierzchni oraz rysunku symbolem umożliwiającym późniejsze przywrócenie ich we właściwym miejscu montażu
- Przewieźć rozmontowaną konstrukcję ryglową do warsztatu.
- Wstępnie oczyścić wszystkie elementy drewniane mechanicznie. Usunąć części przegniłe, zdeformowane lub trwale uszkodzone w inny sposób.
- Oczyścić pozyskane elementy konstrukcji drewnianej za pomocą preparatu *ALKALIFREIER ABBEIZER* firmy *Remmers*.
- W przypadku stwierdzenia żerowania szkodników drewna przeprowadzić dezynsekcję przy użyciu insektycydu, np. preparatem *HYLOTOX Q* firmy *Altax*.
- W miejsce zniszczonych elementów konstrukcyjnych przygotować nowe o tych samych wymiarach, właściwościach (rodzaj drewna, wilgotność),
- Elementy konstrukcji drewnianej (po standardowej impregnacji np. *Fobosem*) należy pomalować farbą zabezpieczającą, np. *HK LASUR* firmy *Remmers*, w kolorze palisandrowym.
- Po wykonaniu prac budowlanych i przygotowaniu fundamentu odtworzyć konstrukcję ryglową i więźbę dachową stosując odzyskane i nowe elementy, łączyć wszystko za pomocą połączeń ciesielskich.
- Wypełnienie ceglane odtworzyć dobierając kolor cegły i spoiny do oczyszczonego lica historycznego.

Opracował:

mgr Krzysztof Milanowski

VIII. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot. 1. Widok ogólny ogrodzenia z poziomu ul. Wieniawskiego.

*Fot. 2. Widok ogólny ogrodzenia i budynku frontowego od strony wschodniej,
z poziomu ul. Wieniawskiego.*

Fot. 3. Widok ogólny ogrodzenia i budynku frontowego od strony wschodniej, z poziomu ul. Wieniawskiego.

Fot. 4. Widok ogólny budynku frontowego od strony południowo wschodniej, z poziomu sąsiedniej posesji.

Fot. 5. Elewacja południowa budynku frontowego od strony południowej, widok z poziomu sąsiedniej posesji.

Fot. 6. Widok ogólny budynku frontowego od strony południowo zachodniej, z poziomu dziedzińca.

Fot. 7. Elewacja zachodnia budynku frontowego, widok od strony zachodniej z poziomu dziedzińca.

Fot. 8. Widok ogólny budynku frontowego od strony północno zachodniej, z poziomu dziedzińca.

Fot. 9. Elewacja północna budynku frontowego od strony, widok z poziomu sąsiedniej posesji.

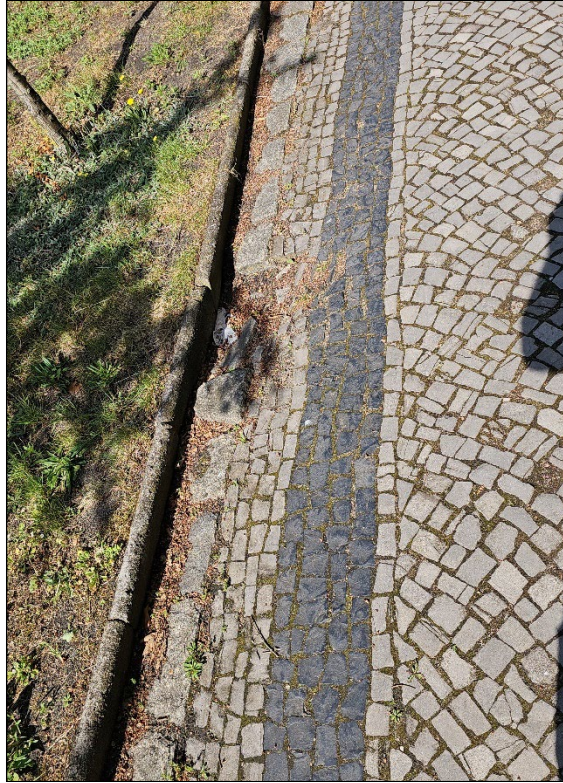

Fot. 10. Widok ogólny budynku frontowego od strony północno wschodniej, z poziomu wjazdu na posesję.

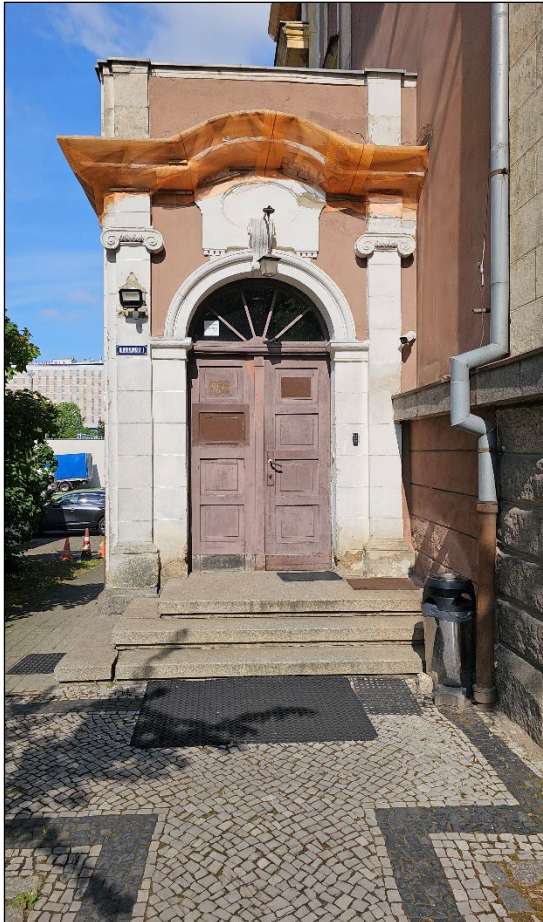

Fot. 11. - 13. Detale ogrodzenia wzdłuż ul. Wieniawskiego. Poniżej furka i brukowane podejście do wejścia głównego.

Fot. 14. i 15. Detale brukowanego chodnika do wejścia głównego.

Fot. 16. i 17. Wejście główne do budynku. Po prawej granitowe boniowanie narożnika południowo wschodniego.

Fot. 18. i 19. Detale kamiennego balkonika na osi piętra elewacji frontowej.

Fot. 20. Dekoracyjny balkonik na osi piętra elewacji frontowej.

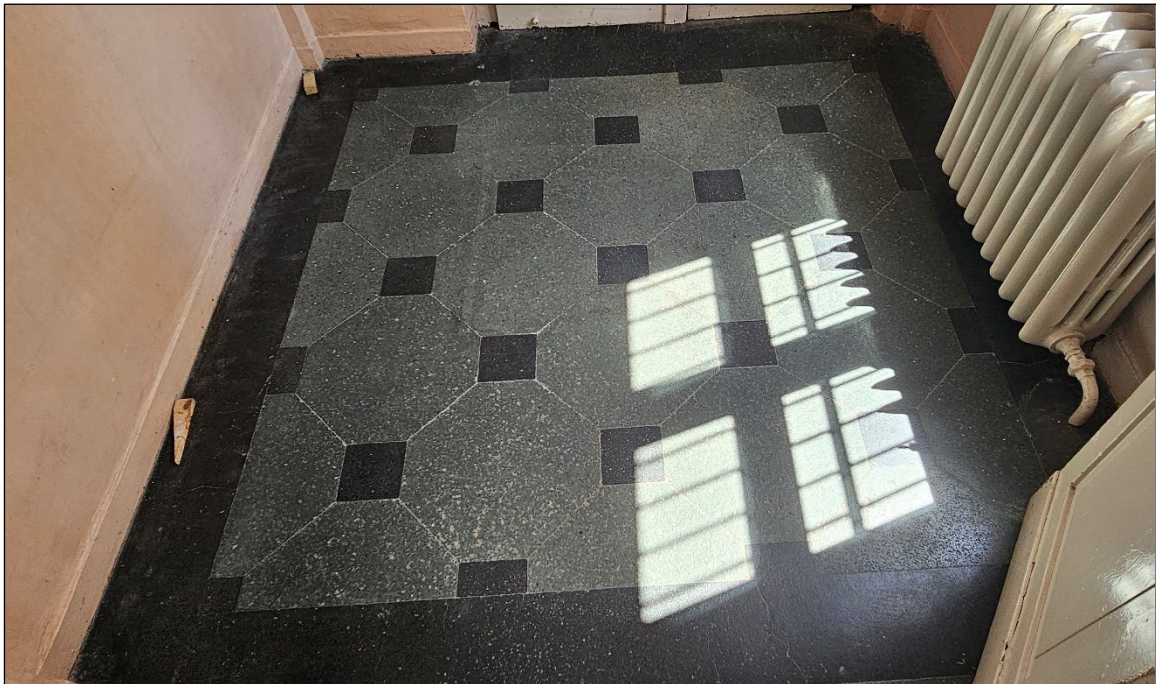
Fot. 21. Podejście do wejścia bocznego w elewacji południowej. Balustrada i stolarka drzwiowa – wtórne.

Fot. 22. Uszkodzenia gzymsu podokapowego nad elewacją zachodnią.

Fot. 23. i 24. Wewnętrzna storna wtórnej stolarki wejścia głównego. Po prawej oryginalny wiatrolap w sieni.

Fot. 25. Posadzka z barwionych płyt lastrykowych w sieni wejścia głównego.

Fot. 26. Balustrada początkowego biegu schodów.

Fot. 27. Originalne ławki na spocznikach kondygnacji.

Fot. 28. Budynek dawnej zwierzętarni. Widok ogólny od strony północno wschodniej.

Fot. 29. Budynek dawnej zwierzętarni. Elewacja szczytowa - północna.

Fot. 30. Budynek dawnej zwierzętarni. Widok ogólny od strony południowo wschodniej.

Fot. 31. Budynek dawnej zwierzętarni. Widok ogólny od strony południowo zachodniej.

Fot. 32. Budynek dawnej zwierzętarni. Elewacja szczytowa - południowa.

Fot. 33. Budynek dawnej zwierzętarni. Południowy odcinek elewacji frontowej - wschodniej.

Fot. 34. Budynek dawnej zwierzętarni. Ryzalit na osi elewacji frontowej - wschodniej.

Fot. 35. Budynek dawnej zwierzętarni. Pęknięcia statyczne w górnych partiach elewacji północnej.

Fot. 36. Budynek dawnej zwierzętarni. Wtórne podpiwniczenie przy elewacji szczytowej - północnej.

Fot. 37. Budynek dawnej zwierzętarni. Klinkierowy cokół budynku i nawierzchnie z kostki betonowej w sąsiedztwie.

Fot. 38.-40. Budynek dawnej zwierzętarni. Pierwotne stolarki architektoniczne.

Fot.41. Budynek gospodarczy. Widok ogólny od strony północno wschodniej.

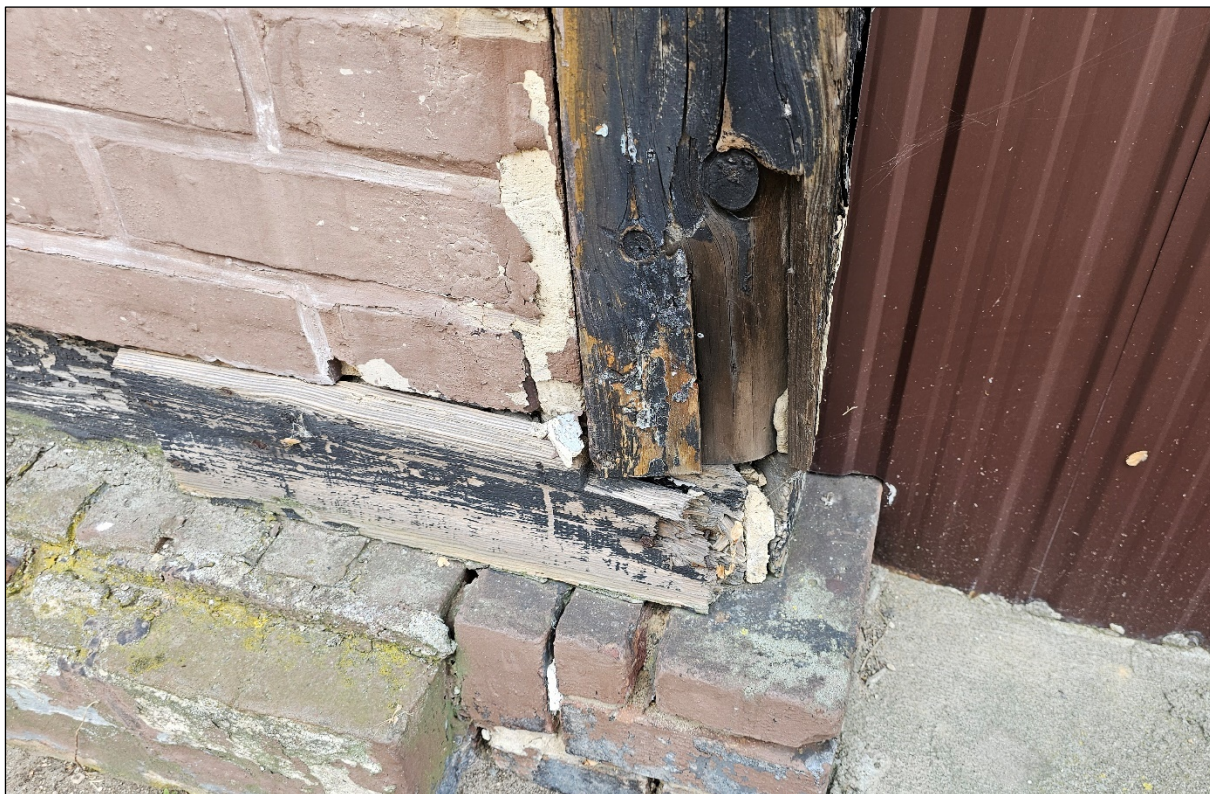
Fot. 42. Budynek gospodarczy. Widok ogólny od strony południowo wschodniej.

Fot. 43. Budynek gospodarczy. Widok na cokół ceglany. Wypełnienie ceglane fach malowane wtórnie farbami elewacyjnymi..

Fot. 44. i 45. Budynek gospodarczy. Widok wschodniej części elewacji północnej – stolarka drzwiowa pierwotna – w konstrukcji deskowo-szpongowej, wtórnie obita. Po prawej ujęcie ogólne konstrukcji między słupami pośrednimi.

Fot. 46. Budynek gospodarczy. Uszkodzenia konstrukcji ryglowej – mocowanie słupa narożnego w podwalinie.

Fot. 47. Budynek gospodarczy. Stara tabliczka z numerem adresowym.

Fot. 48. Budynek gospodarczy. Wewnętrzna strona ślusarki okiennej w ścianie południowej.

Fot. 49. Budynek gospodarczy. Stary brodzik ceramiczny (poidło?) w zachodnim pomieszczeniu.